

היחסים בין ישראל לסומלילנד התפתחו מהר והנשיא עבדילאהי קרא להסכם סחר בין המדינות, צורך בטכנולוגיות ישראליות והבטחה לקבלת משאבי הטבע הרבים של המדינה. מבט מעמיק יותר מגלה עולם שלם של אפשרויות מהפקת משאבי טבע, פיתוח תעשיית משותף, שרשראות ייצור, אספקת נפט, חקלאות נרחבת ואסם תזונה עבור ישראל, נטילת חלק בנתיבי הסחר העולמיים במפרץ עדן, ועד להתקדמות בתחרות על החלל. השותפות הזאת יכולה לחזק משמעותית את הגאו-כלכלה הישראלית ולהוות מנוף השפעה בכל רחבי אפריקה.

שמי הוא רמי מערוץ לאומנות ובסרטון זה נסקור את הפוטנציאל הישראלי-סומלילנדי.

מאז שנתניהו הכיר בסומלילנד כמדינה עצמאית ב-26.12.25 היחסים בין המדינות התקדמו בצורה משמעותית. ב-6.1.26 שר החוץ סער ביקר בבירת המדינה הרגייה כשנשיאה אמר שבקרוב יבקר בישראל ויפתח בה שגרירות. ב-22.1 במהלך פסגת דאבוס הנשיא הסומלילנדי ונשיא המדינה הרצוג נפגשו שם הוא קרא לחברות ישראליות להשקיע במדינתו ולהפיק את המשאבים, והשיא היה ב-3.2 בזמן ששהה באבו-דאבי, עבדילאהי הצהיר שהם מדינה עשירה במשאבים ורוצים הסכם סחר עם ישראל כדי לקבל את הטכנולוגיות שלה בתמורה למשאבי הטבע שלהם כולל הליתיום.

כיוון שהיא מדינה לא מוכרת אין נתונים עליה באתר הבנק העולמי, ישנן הערכות שונות של חברות אנרגיה וגיאולוגיה לגבי הפוטנציאל במדינה. משרד האנרגיה והמינרלים הסומלילנדי חקר רק 6% משטח המדינה בחיפוש אחר משאבים, וחלקם הגדול אמור להיות סביב עיר הנמל ברברה כלומר בנקודה קלה לייצוא. המקורות השונים מציגים שורה ארוכה של משאבים, אחד מהם מציג מעל ל-40 משאבי טבע, אולם ללא מספרים מדויקים מעבר לפחם (6 מיליארד טון). אלו ה-10 המשמעותיים והשימושים שלהם:

1. זהב: משמש לתכשיטנות ומהווה עתודה פיננסית למדינה בכל פעם שיש תנודות במטבעות השונים בעולם. בנוסף לכך יש לו שימושים תעשייתיים כמו לאלקטרוניקה מתקדמת, שבבים, לוחות אם ועוד.
2. נחושת: הדרישה למשאב העתיק הזה צומחת בשנים האחרונות על רקע המהפכה התעשייתית הרביעית מפני שהוא החלק הבסיסי בהולכת חשמל. הוא נדרש לרכבים חשמליים, תעשיות בניין, אנרגיה ירוקה ועוד.
3. ניקל: יצירת נירוסטה ופלדה שעמידות בפני חלודה ושחיקה כמו למוצרי מטבח. לאלקטרוניקה, סוללות, ואפילו לתעשיות חלל ואנרגיה.
4. מונזיט: זהו מינרל שממנו מפיקים מספר יסודות נדירים: Neodymium, Cerium, Lanthanum)אלו נדרשים לאנרגיות ירוקות, למגנטים עוצמתיים, תעשיית הרחפנים, מנועים חשמליים, למערכות צבאיות ומכ"מים, אלקטרוניקה ואפילו תעשיית גרעין. מדובר במשאב חשוב ביותר בשרשרת הייצור והיסודות שמופקים הם ח"ג קריטי.
5. קובלט: זו אחת המתכות האסטרטגיות בעולם, רובה מופקת בקונגו. היא משמשת להולכת חשמל וחשובה לסוללות, פלאפונים, טבלטים, נדרש לתעשיית התעופה ועוד.
6. קולטן: ממנו מפיקים שני יסודות נדירים (Tantalum, Niobium) המשמשים לייצור מתכות חזקות ותעשיות צבאיות.
7. זירקון: משמש ליצירת מתכות חזקות בעמידות גבוהה ואפילו לגרעין.
8. אבני חן: ספיר-ברקת-אופל ועוד לתכשיטנות.

9. גבס: כאן אין צורך בהסברים, לבנייה.
10. ברזל: גם כאן צורך בהסברים כל דבר אפשרי בעולם דורש ברזל.
11. פחם: כאן כאמור יש להם 6 מיליארד טון, זו כמות בקנה מידה עולמי ויכולה להניע תעשיות שלמות וייצור חשמל עבור סומלילנד – ישראל נגמלה מפחם.
12. ליתיום: זה החשוב ביותר ברשימה, מדובר במשאב החשוב ביותר למהפכה התעשייתית הרביעית וכל מי שמכין את עצמי לחמישית ברגע שיגיע השלב החדש אחרי הבינה המלאכותית. הוא חשוב לסוללות לרכבים חשמליים, מנועים חשמליים, אנרגיה ירוקה, תעופה, חלל, שמנים ורשימה ארוכה.

ארץ ישראל חסרה משאבי טבע, יש לה כמות מצומצמת של נחושת, של אשלגן ופוספט, וכמובן הגז בשטחה הימי שגמל אותה משימוש בפחם והוא הפך להיות משאב הטבע היקר ביותר של המדינה. כיוון שישראל חסרה משאבי טבע כאלו היא תמיד הייתה חייבת להיות "המוח". ללא ברזל-נחושת-כסף-בדיל ועוד בצורה טבעית בשטחה היא לא יכלה לפתח תעשיות נרחבות, לא יכלה באמת לפתח תעשיות רכב או מכונות לדוגמא. ועכשיו המצב הזה עומד להשתנות.

הקו שבין נמל ברברה לנמל אילת יוכל להתמלא בספינות עמוסות באותם משאבים. הליתיום-ניקל-נחושת-קולטן-קובלט ועוד שיגיעו אליה יהווה את הבסיס כדי לייצר את כל החומרה שלא יכלה לייצר למשל שבבים-לוחות-אם-מגוון מוצרי אלקטרוניקה ולא פחות מזה לייצר רכבים חשמליים. כיוון שתעשייתם ישראלים יוכל להסתמך על מקור אספקה זול וקבוע כשזמני ועלות השיט נמוכים יותר הם יוכלו להרחיב את הייצור בעלויות נמוכות יותר.

לא חובה לשנע את כלל הסחורות. ברזל ופחם יהיו יקרים לשינוע ויהיה אפשר לחלק את שרשרת הייצור. לבנות תעשיות בשטח סומלילנד בהן הפועלים המקומיים יעבדו במחיר נמוך, ייצור חשמל נרחב בשנים הראשונות לפני חשמולה באנרגיה ירוקה יתבסס על פחם, את שלדות הרכב יהיה אפשר לייצר כאן ועסקים ישראלים יוכלו לבחור להקים כאן מפעלים כדי לייצר למשל מוצרי מטבח במקום לייבא אותם ממדינות בדרום מזרח אסיה.

פוטנציאל הנפט של המדינה הוא אדיר. גם כאן אין הערכות רשמיות, הערכה אחת מספטמבר 2024 מדברת על 600 מיליון חביות נפט, אחת אחרת על 5 מיליארד, ועוד אחת שמדברת על כל סומליה מדברת על 30 מיליארד חביות נפט. לשם השוואה ישראל צורכת כ-80 מיליון חביות נפט בשנה (40% ממנו מאזרבייג'ן, 25% מקזחסטן, וחלק מכורדיסטן העיראקית), רובו המוחלט עובר בשטח טורקיה כדי להגיע לנמלי ישראל הפעם קו האספקה יוכל להיות מברברה לאילת.

חברות אנרגיה ישראליות כמו דלק-רציו-ניומד אנרג'י להן יש ניסיון רב בהפקה ימית ירצו לסייע בהפקת הנפט הסומלילנדית. ג'נל אנרגיה היא חברת אנרגיה בריטית שתמתחה בחיפושים יבשתיים ופועלת במרוקו, עומאן, כורדיסטן העיראקית, ובאזור מזרחית לעיר הבירה הרגיסה בעוד היא ואחרות תוכלנה לקבל את הזיכיון לחיפושים יבשתיים הישראליים לחיפושים הימיים והקמת אסדות נפט כאן עם בתי זיקוק לאורך החוף.

אספקת הנפט הזולה הזאת אומרת שלטורקיה לא יהיה כל מנוף לחץ נגד ישראל במלחמה עתידית, וזה אפשרי שמחירי הדלק בארץ ירדו תלוי כמה נפט באמת יופק כאן ובאיזה מחיר הוא יימכר לישראל. אבל זה לא כל הסיפור וישנה החקלאות.

החקלאות של סומלילנד היא שריד לתקופה פרה-היסטורית, למרות מקורות מים תת-קרקעיים רבים אין לה את היכולת להפיק אותם ובשל המדבריות והערביות שלה ונאות מדבר רבים לצד האופי השבטי-נוודי של הסומלים רוב הכלכלה היא כלכלת בקר וצאן.

מתוך אוכלוסייה של כ-6.2-6.4 מיליון תושבים 70% מהם עוסקים בחקלאות או מרעה. ומתוך כלכלת ה-4.3 מיליארד דולר שלה רוב הייצוא וההכנסה של מטבע זר היא מייצוא משק חי. נכון ל-2019 היא ייצאה 1.7 מיליון כבשים ועיזים, 136,000 ראשי בקר, ו-50,000 גמלים בשווי כולל של פחות מ-250 מיליון דולר, זה היה 75% מכל ההכנסה שלה ממטבע זר. רוב הייצוא הזה הוא לסעודיה ומדינות המפרץ וניתן להבחין שבעצם כבשים ועיזים נמכרו בדולרים בודדים לראש(מי ששולט בזה מבטיח לעצמו מחירי בשר נמוכים).

כאן יש בעיה שמזינה את עצמה. סומלילנד נמצאת בקצה המזרחי של הסהאל והיא חוותה לפחות פעמיים בעשור הקודם בצורת עם תמותה של עשרות אלפי בני אדם מצמא ורעב ותמותה המונית של חיות. הנוודים נעים בין אחו לאחו ובאר לבאר ויוצרים לחץ שרק מגביר את המדבור ופוגע בחקלאות המסורתית.

יש לה 267,000 דונמים מתאימים לחקלאות זאת לעומת 490,000 בשנת 2016. 90% מהחקלאות שלה היא חקלאות בעל(כלומר נשענת על גשמים). ורוב הגידולים הם תירס וסורגום למאכל אדם ומספוא לבקר והצאן. כאן באופן דרסטי הם זקוקים לסיוע ישראלי.

לחברות ישראליות יש ניסיון עשיר של עשרות שנים, בעצם עוד מאז ימי הציונות, בניהול משקי מים, קידוח ושאיבת מי תהום, בניית מאגרי גשמים ובכלל מאגרי מים. זה לא רק התפלה, נכון שישראל תוכל לבנות סדרה של מתקני התפלה בברברה ולאורך החוף אבל רוב אוכלוסיית המדינה חיה סביב הרגייסה ובפנים המדינה שם יש את האדמות הפוריות ויותר מים. כאן הן תוכלנה לבנות את מאגרי המים, לקדוח בארות רבות, לבנות צינורות, ולנהל את כל משק המים הסומלילנדי.

התפלת מים וניהול משק מים, כל שכן חקלאות, דורשות אנרגיה. בשנים הראשונות עד לבניית תחנות כוח מבוססות אנרגיה ירוקה או גז אפשר יהיה להשתמש בפחם וברקע לבנות את הבסיס לאנרגיה ירוקה נרחבת. סומלילנד היא בעלת פוטנציאל לאנרגיה סולארית, היא זוכה ל-3,000 שעות אור בשנה מה שמספיק לייצור 5.8 קוט"ש בשעה למ"ר או במילים אחרות חוות סולאריות שנפרסות על אלפי דונמים ופריסת לוחות סולאריים בכפרים והשכונות ייצרו מספיק חשמל כדי להניע את כל התהליך הזה.

כך גם לגבי אנרגית רוח, כדי להניע טורבינה כזאת צריך מהירות רוח של 6 מטרים בשעה(לפחות 50% מהמדינה עומדת בתנאים האלו) ולאורך החוף זה 7-9 מטרים לשעה. גם כאן חברות ישראליות מחזיקות בידע רב, ובשילוב טכנולוגיות מים-אנרגיה ירוקה-והנדסה חקלאית ישראלית תוך מיכון ישראלי, ביו-טכנולוגיה וכו' סומלילנד תוכל להיות סל המזון של ישראל ומדינות אחרות.

כך למשל השבחת המשק החי עם ווטרינריות, הכלאות גנטיות, מיכון חקלאי כדי לגדל מספוא בקנה מידה נרחב יותר, הקמת חוות בקר וצאן נרחבות כדי להפנות את הבשר הזה לנמל אילת.

הקמת מאות אלפי חממות מתקדמות ובקטיף יעסוק כוח האדם המקומי שהינו זול ישראל תוכל לגדל לעצמה את כל הירקות שתצטרך: עגבניות, מלפפונים, פלפלים, בצל, תפוחי

אדמה ולא לחוות מחסור או תנודות במחירים. היא אומנם חסרה את האדמה והתנאים האקלימיים בשביל גידולי חיטה ודגנים אבל מושלמת למטעים: תמרים בשפע, פירות הדר, קפה ועוד. וישנה הדגה. בפנים המדינה ישנם התנאים כדי לבנות בריכות דגים מתקדמות (ישראל היא המובילה בעולם בתחום הזה) וגם ישנו הדיג בחוף כאן הפוטנציאל הוא ל-200-150 אלף טון בשנה כולל טונה וסרדינים. במידה ושיתוף הפעולה הזה יממש את הפוטנציאל שלו סומלילנד תהיה גם אסם תבואה לג'בוטי השכנה, לאתיופיה, ומדינות המפרץ והפעם לישראל יהיה קלף גאו-כלכלי נגד סעודיה.

הרכבת לאילת וחזון השער הדרומי עם הקמת תעלת מים (בעצם נמל חדש) באורך 4.5 ק"מ, רוחב 70 מטרים, ועומק 20 מטרים שתחובר לרכבת, לא התקדמו לאורך השנים למרות הכרזות שונות. הסיבה היא חוסר כדאיות כלכלית, צריך לסלול מסילה של 220 ק"מ בין דימונה לאילת, זו גם תדרוש 60 גרשים ו-5 מנהרות בעלות שיכולה להגיע 30 מיליארד ₪. בגלל צפי הנוסעים השנתי והעברת הסחורות עד היום היא לא התקדמה, הפעם זה שונה.

שינוע כל כך הרבה סחורה חקלאית-משאבי טבע-ומוצרים תעשייתיים שונים כחלק משרשרת הייצור יכולה להביא לצמיחה דו-ספרתית כל שנה בכלכלה הישראלית מה שיהפוך את הרכבת הזאת להכרח ובתגובה העיר אילת וכל אזור הערבה יכול לחוות בנייה ועיור עם משיכת מאות אלפי ישראלים לחיות כאן בהזדמנות כלכלית חדשה.

וישנו חלל. קרן אפריקה צמודה לקו המשווה, מה שאומר שמי שמסגר מכאן לחלל מנצל את סיבוב כדור הארץ לשיגור. השיגור גם נעשה בכיוון מזרח מעל האוקיינוס ההודי כדי להפחית מהסיכוי לתאונות. טורקיה כבר בונה בסומליה הרשמית בסיס לשיגורי לוויינים באמצעות חברת החלל שלה Turksat ומתכננת לקיים כאן ניסויי שיגור טילים בליסטיים ארוכי טווח בכיוון מזרח – במידה וישראל תחדור גם לכאן היא תוכל לשגר יותר לוויינים לחלל, לקיים תרגילים בליסטיים, ולממש את האבן ה-12 בתר"ש החדש של צה"ל "אבני חושן" והיא הכנה למלחמה של צה"ל בחלל.

כמובן שישנו הפוטנציאל בסחר הימי. בשנים האחרונות נמל ברברה עבר שדרוג משמעותי עם החברה האמירתית DP מה שהגדיל את התפוקה שלו בעשרות אחוזים. כאן פועלות ענקיות עולמיות ובניגוד לשאר התחומים לישראל יש פחות מרווח תמרון ראשוני, אבל גם כאן בהתאם לשותפות בין ירושלים להרגיסה והבלעדיות שישראל תקבל זה אפשרי שחברות כמו צים או מספנות ישראל תקבלנה בחכירה שטחים שלמים או ממש חלק מניהול הנמל הזה או נמלים חדשים שייבנו.

אפשר להוסיף את אבטחת הסייבר לנמלים, בניית מסילות ברזל, סלילת כבישים חדשים במדינה, תשתיות תקשורת ואינטרנט, יש כאן הרבה מה לבנות ולאט לאט היא תיקח חלק מהאחריות של ג'בוטי כמרכז עולמי וישראל תהיה חלק מהמשחק.

משהו שלא לקחנו בחשבון הוא כוח האדם הזול. ישראל מייבאת עובדים זרים, אלו מגיעים מהודו-תאילנד-הפיליפינים ומדינות אחרות. הם נדרשים לבניין, לחקלאות, סיעוד ועוד. סומלילנד נכון לעכשיו יכולה לספק עשרות אלפי עובדים זרים בעלויות נמוכות יותר, ואפילו ורמת ההכנסה לנפש תוכפל ב-5 השנים הקרובות כחלק משיתוף הפעולה הזה עדיין יהיה רווחי לישראל כשהגעתם היא גם חלק מחיזוק היחסים.

סטודנטים מסומלילנד יגיעו לארץ כדי ללמוד התפלה, כדי ללמוד ניהול משקי מים, חקלאות, אבטחת סייבר, צעירים סומלילנדים כדי לעבור בארץ ובדרך יילמדו עברית. חגיגות ההכרה הישראלית מסוף דצמבר מראות את התמיכה הנרחבת והאהדה כלפי המדינה היהודית, זה לא מן הנמנע שאחרי מספר שנים של שותפות ועלייה ברמת החיים במדינה הערצה לישראל תגדל עוד יותר, אנחנו צפויים במצב כזה לראות צעירים סומלילנדים לומדים עברית, מאזינים למוזיקה בעברית או צופים בסדרות ישראליות.

ההצלחה הזאת תהייה מקור לקנאה עבור מדינות אפריקאיות אחרות. קניה או סודאן הדרומית שבלאו הכי ביחסים טובים עם ישראל תרצנה להעמיק את היחסים, אתיופיה גם כן, כך אריתריאה, ואפילו אחרות שעד כה היו עם יחסים צוננים. במה שיחזק את "העוצמה הרכה" של ישראל ביבשת אפריקה ולראשונה יהפוך אותה לשחקנית ברמה עולמית.

זו הייתה סקירה של ערוץ לאומנות על הפוטנציאל הישראלי-סומלילנדי, אם אהבתם את הסרטון אתם מוזמנים לשתף אותו ולהצטרף לערוץ כמנויים.